

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 ข้อจำกัดของการศึกษา	2
1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดการเติบโตแบบทั่วถึง (Inclusive Growth)	4
2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการกระจายรายได้	4
2.3 หลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด	7
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา	10
3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	10
3.2 แบบจำลองการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)	11
3.3 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล	11
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	13
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	18
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

บทสรุปผู้บริหาร

1. สารสำคัญของการศึกษา

ผลงานทางวิชาการฉบับนี้ให้ความสำคัญกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ที่เกิดจากการดำเนินนโยบายสาธารณะ เนื่องจากรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นจำนวนมาก โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณจังหวัด และการเติบโตทางเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ การศึกษา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของจังหวัด

ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical evidence) ที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยอาศัย panel data โดยอาศัยข้อมูลรายปีของตัวแปรที่ศึกษา แบบปีเว้นปีตั้งแต่ พ.ศ. 2552 – 2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 ปี จาก 4 จังหวัดข้างต้น ซึ่งมีข้อมูลรวมทั้งสิ้น 24 ตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดอาจไม่สามารถสะท้อนความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดได้อย่างแท้จริง โดยมีการเติบโตของภาคบริการที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ขณะที่การเติบโตภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของภาคบริการมีส่วนช่วยในการกระจายรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของจังหวัด ดังนั้น การดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของจังหวัดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิตภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมผ่านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าทางการเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม

เนื่องจากผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรมมีมูลค่าต่ำสุดเมื่อเทียบกับผลิตภาพแรงงานสาขาบริการและสาขาอุตสาหกรรม ดังนั้นควรนำแนวคิดเกษตรสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการทำการเกษตร โดยอาศัยการบริหารจัดการข้อมูลอย่างครบวงจร ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการทำงาน อาทิ การใช้เทคโนโลยีเกษตรแบบแม่นยำ เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ การเก็บข้อมูลระยะไกล ซึ่งจะนำข้อมูลมาประมวลผลประกอบการตัดสินใจ รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาคือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตลอดกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ประหยัดน้ำ ลดการใช้พลังงาน และนำไปสู่การจัดการแบบไม่เหลือทิ้งในภาคเกษตรกรรม (Zero Waste) ซึ่งเป็นการส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรมของจังหวัด

เนื่องจากโครงการที่ได้รับการจัดสรรประมาณเพื่อเพิ่มศักยภาพภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงซ่อมสร้างถนน เพื่อเชื่อมโยงแหล่งอุตสาหกรรม ดังนั้น ลักษณะโครงการที่

จังหวัดเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพของจังหวัด ซึ่งเป็นการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต และควรมีการปฏิรูปอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีเดิมในการผลิต มีความสามารถและแนวโน้มในการเจริญเติบโตที่จำกัด และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมเครื่องหนัง เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมแฟชั่น โดยเพิ่มการออกแบบที่สร้างสรรค์ การออกแบบที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น เสื้อผ้า Nanotech สำหรับเล่นกีฬา เครื่องนุ่งห่มสำหรับวงการแพทย์ เครื่องนุ่งห่มที่ช่วยด้านสุขภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ โครงการส่วนใหญ่ที่จังหวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริการ การค้าและการลงทุนเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดมหกรรมและประเพณีของจังหวัด และโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงซ่อมสร้างถนน การปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ และการพัฒนาศูนย์จำหน่ายและจัดแสดงสินค้า ซึ่งโครงการดังกล่าวมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด และการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน ซึ่งยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะกำลังแรงงาน ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ ดังนั้น ลักษณะโครงการที่จังหวัดเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการยกระดับพัฒนาคนในด้านการศึกษา และด้านชีวิตการทำงาน เพื่อยกระดับทักษะกำลังแรงงาน ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ สนับสนุนปัจจัยแวดล้อมในการพัฒนาอาชีพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานด้านบริการของประชาชน

เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณจังหวัดมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงหรือทบทวนหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณของจังหวัดในส่วนที่ให้น้ำหนักการจัดสรรเฉลี่ยเท่ากันทุกจังหวัด โดยควรกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณผกผันตามระดับการพัฒนาของจังหวัดทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาคน เช่น ผลิตภัณฑ์จังหวัด สัดส่วนคนจน ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และระดับความก้าวหน้าของคนในจังหวัด เป็นต้น เพื่อให้เกิดการกระจายโอกาสการพัฒนาให้กับพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาน้อยกว่า และก่อให้เกิดการพัฒนาที่เสมอภาคตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของรัฐบาลอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การจัดสรรงบประมาณของจังหวัดควรเน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและจัดทำข้อเสนอโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด และควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดเพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าต่อประชาชนในพื้นที่

2. การนำไปใช้ประโยชน์

1. เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการทบทวนหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ถูกใช้เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดในมิติเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัดให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยเน้นการพัฒนาทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ส่งผลให้ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดในมิติเศรษฐกิจและความมั่งคั่งปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การที่เศรษฐกิจในระดับจังหวัดเติบโตขึ้นส่งผลให้ประชาชนมีงานทำ จังหวัดมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นเพียงการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาสังคมของจังหวัด เนื่องจากมีคนเพียงส่วนน้อยที่ได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในขณะที่คนโดยส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจาก “ความเหลื่อมล้ำ”

ความเหลื่อมล้ำนับเป็นปัญหาระดับโลกที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาของโลก โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย เพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังภายในปี ค.ศ. 2030 อย่างไรก็ตาม เป้าหมายที่ 10 : ลดความเหลื่อมล้ำ ยังคงเป็นเป้าหมายที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่ามาตรฐานในภาพรวมของภูมิภาคระดับอาเซียน (สมชัย จิตสุชน, 2558) ดังนั้นนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจควรให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และไม่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรผู้ได้รับผลประโยชน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน และสร้างโอกาสอย่างเสมอภาคกันระหว่างคนทุกกลุ่มในสังคมจะรับประกันจุดเริ่มต้นของการเติบโตอย่างทั่วถึง หรือ การเติบโตที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Inclusive Growth) แต่เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในภาวะการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาประเทศทำให้เกิดช่องว่างทางนโยบาย (Policy gaps) ที่ส่งผลทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ ยังคงไม่หมดสิ้นไปจากสังคมไทย แม้ว่าปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำจะลดลงกว่าในอดีต แต่ปัญหานี้ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยติดกับดักรายได้ปานกลาง และยังไม่สามารถก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วได้ (de Mello and Dutz, 2012)

การศึกษานี้ได้ให้ความสำคัญกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ที่เกิดจากการดำเนินนโยบายสาธารณะ เนื่องจากรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นจำนวนมาก โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดอาจไม่สามารถสะท้อนความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดได้อย่างแท้จริง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในพื้นที่จังหวัด

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของจังหวัด

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยอาศัย panel data ซึ่งจัดเก็บข้อมูลของหน่วยสำรวจ (Cross section) ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จากนั้นบันทึกค่าของตัวแปรที่ต้องการศึกษาจากแต่ละหน่วยสำรวจแบบรายปี (Time series) ได้แก่ ข้อมูลความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด งบประมาณจังหวัด และผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด มีการจัดเก็บแบบปีเว้นปีและมีข้อมูลถึงปี พ.ศ. 2562 ทำให้ขอบเขตของผลงานวิชาการฉบับนี้ คือ ช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 – 2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 ปี

1.4 ขอบจำกัดของการศึกษา

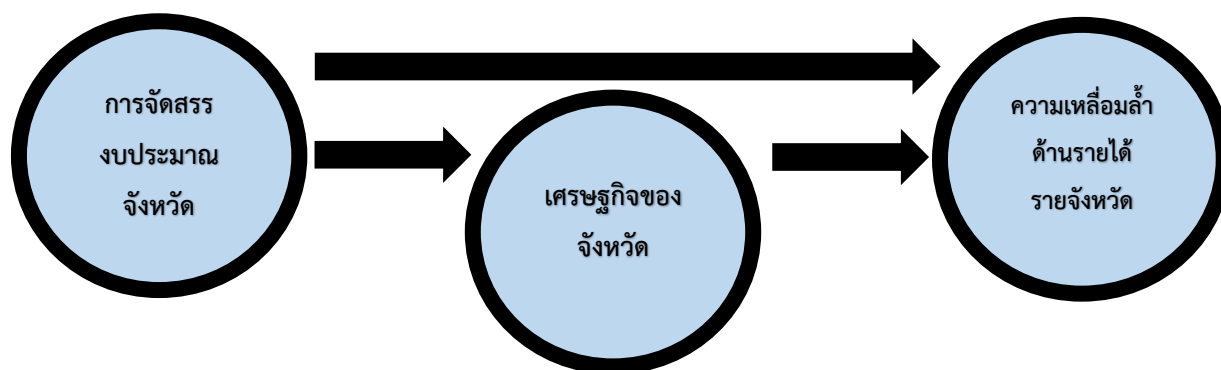
การศึกษานี้ตั้งสมมติฐานบนพื้นฐานที่ว่าอัตราการขยายตัวของงบประมาณจังหวัดและอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด ในความเป็นจริงแล้ว ยังมีปัจจัยหรือตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด แต่ไม่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อาทิ อัตราการว่างงานรายจังหวัด ดัชนีราคาผู้บริโภครายจังหวัด หนี้สินครัวเรือนรายจังหวัด และเนื่องจากข้อมูลด้านความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัดมีการจัดเก็บแบบปีเว้นปี มีข้อมูลถึงปี พ.ศ. 2562 และในปี พ.ศ. 2564 ได้มีการปรับใช้ข้อมูลความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายแทนข้อมูลความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ทำให้ขอบเขตเชิงเวลาของผลงานวิชาการฉบับนี้ คือ ช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 – 2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 ปี

1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดโดยตัวแปรต้น คือ อัตราการขยายตัวของงบประมาณจังหวัด และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ และตัวแปรตาม คือความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด สมมติฐานที่จะนำไปสู่การอธิบายว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดอาจไม่สามารถสะท้อนความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดได้อย่างแท้จริง มีดังนี้

- สมมติฐานที่ 1 อัตราการขยายตัวของงบประมาณจังหวัดมีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด
- สมมติฐานที่ 2 อัตราขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านเกษตรกรรมมีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด
- สมมติฐานที่ 3 อัตราขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านอุตสาหกรรมมีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด
- สมมติฐานที่ 4 อัตราขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านบริการมีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รายจังหวัด

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการเติบโตแบบทั่วถึง (Inclusive Growth)

ในปี 2554 ธนาคารโลก (World Bank) ได้นำเสนอแนวคิด Inclusive Growth ที่แปลเป็นไทยว่า “การเติบโตแบบทั่วถึง” หรือ “การเติบโตที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ในรายงานเรื่อง “Promoting Inclusive Growth : Challenges and Policies” เขียนโดย Luiz de Mello และ Mark A. Dutz ซึ่งมีใจความว่า การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนไม่ได้ขึ้นอยู่กับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในสังคม

สำหรับประเทศไทยเป้าหมายที่ 10 : ลดความเหลื่อมล้ำ ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยังเป็นเป้าหมายที่มีระดับการพัฒนาดำกว่ามาตรฐานในภาพรวมของภูมิภาคระดับอาเซียน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ประเทศไทยจึงได้นำแนวคิดการเติบโตแบบทั่วถึง มาใช้ในยุทธศาสตร์ชาติโดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการกระจายรายได้ที่ทำให้ทุกคนในสังคมได้รับประโยชน์สูงสุดจากการที่เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวเพื่อลดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งในสังคมไทย และสร้างโอกาสที่เท่าเทียมและเป็นธรรมให้คนทุกกลุ่มในสังคมได้เข้าถึงผลลัพธ์ของการพัฒนาประเทศเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการลดความเหลื่อมล้ำ โดยในช่วงสิบปีที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมที่มีคุณภาพทั้งนี้เพื่อสร้างหลักประกันทางสังคม (Safety Net) และสร้างความมั่นคงทางสังคม (Social Stability) (พลภัทร บุราคม, 2556) แนวคิดการเติบโตแบบทั่วถึงจึงกลายเป็นแนวคิดสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ โดยมีหลักคิดที่ว่า “การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่แท้จริง คือ การที่คนทุกกลุ่มในสังคมต้องมีโอกาสอย่างเท่าเทียมในการเข้าถึงผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาประเทศ” ทั้งนี้การขับเคลื่อนเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุผลสำเร็จ จำเป็นต้องใช้นโยบายการคลังด้านรายจ่าย เพื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือของรัฐบาลที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยภาครัฐต้องสร้างความเสมอภาคในการจัดสรรเงินงบประมาณ และบริหารการคลังให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการบริหารการคลังจะต้องสร้างการเติบโตให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่มในสังคมเพื่อให้การพัฒนาเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนสามารถนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วได้ (กฤษฎี รัชชาติเจริญ, 2557)

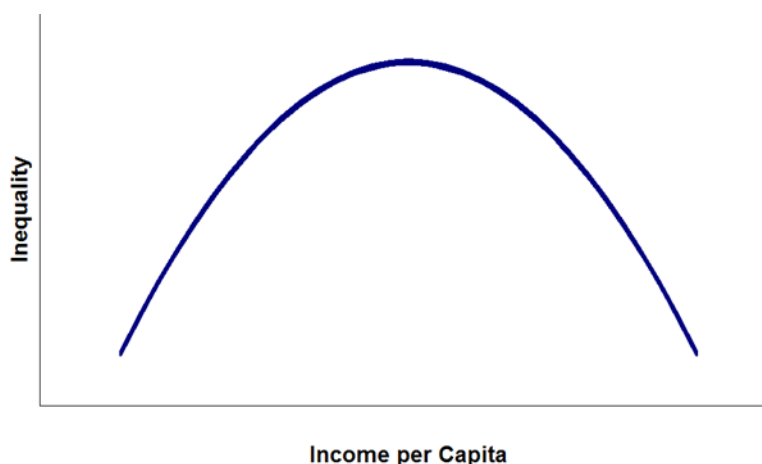
2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการกระจายรายได้

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ทฤษฎีจำนวนมากพยายามอธิบายสาเหตุที่ทำให้สังคมเกิดความเหลื่อมล้ำด้วยหลากหลายวิธีการ อย่างไรก็ตามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถเสนอเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ สามารถอธิบายได้ว่า ในระยะแรก การพัฒนาประเทศจะทำให้เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยสังเกตได้จากรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในภาคส่วนที่ไม่มีความพร้อมจะเกิดการกระจายรายได้ของบุคคลและครอบครัวแอ่ง ส่งผลให้เมื่อเศรษฐกิจเจริญถึงระดับหนึ่ง

ค่อนข้างนิ่งแล้วผลพวงของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วเกินไปจะกระจุกตัวในกลุ่มคนที่มีฐานะร่ำรวย ซึ่งในท้ายที่สุดจะแผ่กระจายไปยังคนกลุ่มอื่นในสังคมต่อไป (Trickle-down effect) นั่นคือ ท้ายที่สุดการกระจายรายได้ก็จะดีขึ้นตามลำดับ โดยความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้มีลักษณะเป็นรูปประซึ้งคว่ำ (Inverted U-shape) (Kuznets, 1955) ดังรูปภาพที่ 1 ซึ่งระดับการพัฒนาที่รวดเร็วอย่างก้าวกระโดดนั่นเองเป็นผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ที่เพิ่มสูงมากขึ้น โดยผลการศึกษาที่ได้เกิดในหลายช่วงเวลาและพบได้ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางและต่ำที่มีผลในลักษณะใกล้เคียงกัน (Blanchard and Perotti, 2002) นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์เพิ่มเติมของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การลงทุนจากต่างประเทศ และความเหลื่อมล้ำทางรายได้อีกด้วย โดยสามารถอธิบายได้ว่า ในประเทศที่มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดมักดึงดูดเงินลงทุนมหาศาลจากต่างชาติเนื่องจากอัตราการเจริญเติบโตและผลตอบแทนที่มีมูลค่าสูง สิ่งนี้เองยิ่งเร่งให้เกิดระดับความเหลื่อมล้ำมากขึ้นในสังคมนั้น ท้ายที่สุดประเทศในกลุ่มที่มีโครงสร้างการพัฒนาที่ไม่มีความมั่นคงจะนำไปสู่ “กับดักรายได้ปานกลาง” (Berg, Ostry and Zettelmeyer, 2012)

รูปภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

แหล่งที่มา : Kuznets (1955)

2. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจที่ไม่มีความสมดุลจะส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคของการกระจายรายได้ โดยสามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างของการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างภาคเกษตรกรรมกับภาคอุตสาหกรรมที่มีความไม่เสมอภาคของรายได้ (Castelló-Climent, 2010) นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่ากัน การพัฒนาแบบก้าวกระโดดทางเศรษฐกิจส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับระดับการพัฒนา ส่งผลให้ประเทศถือครองเพียงเทคโนโลยีระดับต้นและระดับกลาง สำหรับเทคโนโลยีระดับสูงนั้นเป็นการซื้อหาหรือนำเข้าจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว การพัฒนาเทคโนโลยีมีผลโดยตรงต่อโครงสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ในกรณีที่ประเทศถือครองเครื่องจักรที่ทันสมัย ย่อมมีผลต่อผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ทรัพยากร นำไปสู่การพัฒนาอย่างรวดเร็วและอาจพบว่าการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตมีความสัมพันธ์กับอัตราการว่างงานซึ่งมีผลโดยตรงต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้อีกด้วย (Eriksson, 1997)

3. นโยบายโครงสร้างภาษีและสัดส่วนรายจ่ายของรัฐบาล ชัยสิทธิ์ อนุชิตวรวงศ์ ศึกษาการกระจายของภาระภาษีทางอ้อม เมื่อพิจารณาการกระจายภาระภาษีมูลค่าเพิ่มของครัวเรือนจากการจัดกลุ่มครัวเรือนตามรายได้ พบว่าโครงสร้างภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นแบบถดถอย โดยอัตราภาษีลดลงเมื่อรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น เช่น ในกรณีที่ มีการผลักภาระภาษีทั้งหมดให้แก่ผู้บริโภค กลุ่มจนที่สุดมีภาระภาษีมูลค่าเพิ่มถึงร้อยละ 7.6 ของรายได้ในปี 2547 และร้อยละ 9.20 ในปี 2550 แต่ในกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่ากลับมีภาระภาษีมูลค่าเพิ่มคิดเป็นสัดส่วนที่ลดลงเมื่อเทียบกับรายได้ ตัวอย่างเช่น กรณีกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดมีสัดส่วนภาระภาษีมูลค่าเพิ่มต่อรายได้เพียงร้อยละ 3.8 ในปี 2547 และร้อยละ 3.82 ในปี 2550 เท่านั้น ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ภาระภาษีมูลค่าเพิ่มตกแก่ผู้มีรายได้ต่ำ ดังนั้นการกระจายรายได้จึงแย่งลงในประเทศไทยด้วยโครงสร้างนโยบายภาษี

นอกจากนี้ รายงานหลายฉบับได้เชื่อมโยงหลักฐานเชิงประจักษ์ ถึงความสัมพันธ์ของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นของรัฐบาล เช่น สัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมต่อรายได้ประชาชาติยิ่งมากขึ้นเพียงใด ก็จะยิ่งเพิ่มสัดส่วนของรายจ่ายภาครัฐบาลต่อรายได้ประชาชาติมากขึ้นเพียงนั้น กล่าวคือยิ่งเศรษฐกิจขยายตัว ภาครัฐก็ยิ่งมีภาระใช้จ่ายมากขึ้นในการดูแลคนในประเทศ (Berry and Lowery, 1984) รวมถึงการพบความสัมพันธ์ของสัดส่วนของภาคการเกษตรกรรมกับรายจ่ายของรัฐบาล โดยพบว่าหากประเทศมีสัดส่วนภาคเกษตรกรรมมากขึ้น รายจ่ายของรัฐบาลโดยเฉพาะรายจ่ายด้านสาธารณสุขจะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น (Cameron ,1978) ดังนั้น เมื่อสัดส่วนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น รายจ่ายของภาครัฐบาลจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาทางสังคมเสมอและส่งผลทางอ้อมมายังความเหลื่อมล้ำ

พรชนก เทพขาม (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านรายได้เชิงพื้นที่ พบบทสรุปที่น่าสนใจ 2 ประการ คือ 1) พื้นที่ในหลายภูมิภาคมีรายได้ต่อหัวที่ต่ำกว่ากรุงเทพฯ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่ากรุงเทพฯ ถึง 9 เท่า และในระยะยาวความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและ 2) ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้เชิงพื้นที่มีความเชื่อมโยงกับงบประมาณ โครงสร้างการบริหารราชการ และการเมือง ปัจจัยภาครัฐด้านงบประมาณที่ส่วนใหญ่มุ่งคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และเขตปริมณฑล และด้านโครงสร้างอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังมีข้อจำกัด มีส่วนทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ ส่งผลให้เกิดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในการสร้างรายได้ระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และภูมิภาค ดังนั้นควรบูรณาการนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ โดยการส่งเสริมสถาบันและหน่วยเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งจากภายใน ซึ่งจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพและกระจายอำนาจให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น และต้องส่งเสริมการขยายความเจริญจากเมืองเศรษฐกิจในภูมิภาคไปสู่พื้นที่โดยรอบ

นลิตรา ไทยประเสริฐ (2554, น. 1) ได้เสนอว่า นโยบายของรัฐเป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากการออกแบบนโยบายของรัฐจะก่อให้เกิดการได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ และเกิดผลกระทบต่อกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม หากรัฐจัดสรรทรัพยากรได้ไม่ดี จะทำให้มีนโยบายรัฐจำนวนมากที่ก่อให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจหรือผลตอบแทนส่วนเกินให้กับกลุ่มคนบางกลุ่ม ก่อให้เกิดความสูญเสียประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้รัฐมีรายได้ลดลงและไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และนำมาสู่ผลเสียต่อเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมต่อไป อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่านโยบายของรัฐจะเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุแห่งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม นโยบายของรัฐก็เป็นหนึ่งในมาตรการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดหากมีการวางแผนและนำมาใช้อย่างถูกวิธี หนึ่งในนโยบายของรัฐที่ได้ผล

ที่สุดก็คือ มาตรการทางการคลัง นั่นคือการที่รัฐทำหน้าที่เก็บภาษีแล้วนำมาใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันมากที่สุดกับประชาชนทุกคน หรือให้ประโยชน์แก่ผู้มีรายได้น้อยมากกว่าผู้มีรายได้สูงในลักษณะภาษีก้าวหน้า

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาว่าทำไมจึงควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำ เพราะนอกจากจะสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ที่นำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ยังเป็นการสร้างหลักฐานที่นำไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับประเทศ

2.3 หลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดให้มีกระบวนการจัดทำงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ดังนี้

1. มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (ก.น.บ.) กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนและงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อให้ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) และคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ระยะ 5 ปี เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อประกาศใช้ต่อไป โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกระทรวง/กรม/หน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจดำเนินงานในพื้นที่ที่จะต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดนโยบาย/แผนกระทรวง/กรม/ยุทธศาสตร์ภาคต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดดังกล่าว

2. เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด/แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแล้ว ให้ ก.บ.จ. จัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และ ก.บ.ก. จัดทำแผนปฏิบัติราชการกลุ่มจังหวัดโดยต้องระบุรายละเอียดโครงการสำคัญและโครงการอื่นที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาของจังหวัด เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ งบประมาณและหน่วยงานผู้รับผิดชอบ โดยจัดส่งให้ ก.น.บ. กลั่นกรองและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้เห็นชอบแล้วจึงส่งให้สำนักงบประมาณต่อไป

ตารางที่ 1 หลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ปี 2561 – 2565

องค์ประกอบการจัดสรรงบประมาณให้จังหวัด	ปีงบประมาณ				
	2561	2562	2563	2564	2565
งบพัฒนาจังหวัด					
1. จัดสรรตามจำนวนประชากรของแต่ละจังหวัด	25%	25%	25%	20%	20%
2. จัดสรรเฉลี่ยเท่ากันทุกจังหวัด	20%	25%	20%	20%	20%
3. จัดสรรตามสัดส่วนคนจนในแต่ละจังหวัด	-	5%	10%	10%	10%
4. จัดสรรผกผันตามรายได้ต่อครัวเรือน	40%	30%	25%	25%	25%
5. จัดสรรตามผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP)	5%	10%	10%	10%	10%
6. ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ	5%	5%	5%	10%	10%
7. คุณภาพแผนพัฒนาจังหวัด	5%	-	-	-	-

องค์ประกอบการจัดสรรงบประมาณให้จังหวัด	ปีงบประมาณ				
	2561	2562	2563	2564	2565
8. ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผนปีที่ผ่านมา	-	-	5%	-	-
9. จัดสรรตามขนาดพื้นที่	-	-	-	5%	5%
งบบริหารจังหวัด					
1. จังหวัดขนาดใหญ่ได้รับงบบริหาร 10 ล้านบาท	23 จังหวัด	24 จังหวัด	24 จังหวัด	24 จังหวัด	24 จังหวัด
2. จังหวัดขนาดกลางได้รับงบบริหาร 9 ล้านบาท	41 จังหวัด	39 จังหวัด	39 จังหวัด	39 จังหวัด	39 จังหวัด
3. จังหวัดขนาดเล็กได้รับงบบริหาร 8 ล้านบาท	12 จังหวัด	13 จังหวัด	13 จังหวัด	13 จังหวัด	13 จังหวัด

องค์ประกอบการจัดสรรงบประมาณให้กลุ่มจังหวัด	ปีงบประมาณ				
	2561	2562	2563	2564	2565
งบพัฒนากลุ่มจังหวัด					
1. จัดสรรเฉลี่ยเท่ากันทุกจังหวัด	50%	50%	-	-	-
2. จัดสรรตามขนาดกลุ่มจังหวัด	-	-	50%	50%	50%
3. จัดสรรตามผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด	-	25%	25%	25%	25%
4. จัดสรรผูกพันกับผลิตภัณฑ์ต่อหัว	-	25%	25%	25%	25%
5. คุณภาพแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด	40%	-	-	-	-
6. ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณกลุ่มจังหวัด	10%	-	-	-	-
งบบริหารจัดการกลุ่มจังหวัด					
1. กลุ่มจังหวัดที่ได้รับงบบริหาร 4 ล้านบาท	-	-	4 กลุ่ม	4 กลุ่ม	4 กลุ่ม
2. กลุ่มจังหวัดที่ได้รับงบบริหาร 5 ล้านบาท	-	ทุกกลุ่ม	12 กลุ่ม	12 กลุ่ม	12 กลุ่ม
3. กลุ่มจังหวัดที่ได้รับงบบริหาร 6 ล้านบาท	-	-	2 กลุ่ม	2 กลุ่ม	2 กลุ่ม

แหล่งที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการปรับปรุงและพัฒนาหลักเกณฑ์และแนวทางการกำหนดกรอบการจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัดปี 2561 – 2565 เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายการจัดสรรงบประมาณที่เชื่อมโยงกับแผนระดับชาติที่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม จากขั้นตอนและกระบวนการจัดทำงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจังหวัดมีงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนามาจาก 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1) งบประมาณที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัดได้รับจัดสรรโดยตรง และ 2) งบประมาณที่จัดสรรให้กับกระทรวง/กรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณทั้งสองส่วนนี้ล้วนมีเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดเหมือนกัน ดังนั้นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดต้องเกิดจากการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวง/กรม ซึ่งทุกหน่วยงานต้องให้ความสำคัญในการบูรณาการดำเนินงานร่วมกัน โดยการกำหนดแผนและงบประมาณที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งมีเป้าหมาย

เดียวกันคือการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา

3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในการประมาณการแบบจำลองเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ซึ่งประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณจังหวัด การเติบโตทางเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ การศึกษา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม เป็นการประมาณการแบบจำลองโดยอาศัย panel data โดยอาศัยข้อมูลรายปีของตัวแปรที่ศึกษาแบบปีเว้นปีตั้งแต่ พ.ศ. 2552 – 2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 ปี จาก 4 จังหวัดข้างต้น จะทำให้มีข้อมูลรวมทั้งสิ้น 24 ตัวอย่าง

3.1.1 สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ (Gini Coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ หรือ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) เป็นเครื่องมือในการวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในรูปของสัดส่วน (Gini ratio) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ถ้าค่าจีนิมีค่าเท่ากับ 0 หมายความว่า มีการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกัน (perfect equality) นั่นคือ ทุกคนมีรายได้เท่ากันหมด ถ้าค่าจีนิยิ่งเข้าใกล้ 1 มากเท่าไรแสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ยิ่งมีมากขึ้น โดยรายได้ หมายถึง รายได้ประจำที่ไม่รวมรายรับอื่น ๆ เช่น เงินทุนการศึกษา มรดก พินัยกรรม ของขวัญ ประกันสุขภาพ ประกันภัยและประกันชีวิต/ประกันสังคม เงินถูกสลาก เงินรางวัล ค่านายหน้าและเงินได้จากการพนัน เป็นต้น ในงานวิชาการฉบับนี้ ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้วิจัยได้คำนวณและจัดเก็บค่าสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ในรูปของร้อยละเพื่อให้ข้อมูลมีความนิ่ง (Stationarity) และเพื่อแก้ปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Regression) ที่อาจเกิดขึ้นในข้อมูลที่มีลักษณะของอนุกรมเวลาและเพื่อให้ง่ายต่อการแปรผลการศึกษา

3.1.2 งบประมาณจังหวัด (Provincial Budget)

จังหวัดมีงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนามาจาก 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1) งบประมาณที่จังหวัดได้รับจัดสรรโดยตรง และ 2) งบประมาณที่จัดสรรให้กับกระทรวง/กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานงบประมาณ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณและใช้อัตราการขยายตัวของการจัดสรรงบประมาณจังหวัดเป็นตัวแปรอิสระ เพื่อให้ข้อมูลมีความนิ่ง (Stationarity) และเพื่อแก้ปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Regression) ที่อาจเกิดขึ้นในข้อมูลที่มีลักษณะของอนุกรมเวลาและเพื่อให้ง่ายต่อการแปรผลการศึกษา

3.1.3 ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)

ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) หมายถึง มูลค่าการผลิตสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายของจังหวัดจากกิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดที่ผลิตขึ้นในขอบเขตของจังหวัด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณและใช้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ เป็นตัวแปรอิสระ เพื่อให้ข้อมูลมีความนิ่ง

(Stationarity) และเพื่อแก้ปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Regression) ที่อาจเกิดขึ้นในข้อมูลที่มีลักษณะของอนุกรมเวลา และเพื่อให้ง่ายต่อการแปลผลการศึกษา

3.2 แบบจำลองสมการการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Equation)

จากตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ทำให้สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Gini = \beta_0 + \beta_1 Budget + \beta_2 GPPagri + \beta_3 GPPindus + \beta_4 GPPservice + \varepsilon$$

3.3 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 การจัดเตรียมข้อมูล (Cleaning Data) งานวิชาการฉบับนี้เป็นการศึกษาโดยอาศัย panel data ที่เป็นทั้งข้อมูลของหน่วยสำรวจ (จังหวัดที่ศึกษา) และ อนุกรมเวลา (ปีที่ศึกษา) โดยจะต้องทำให้ทุกจังหวัดมีข้อมูลทุกตัวแปรเท่ากันในช่วงปีที่เหมือนกัน หรือการจัดการให้เกิดความสมดุล (Balance Panel Data)

3.3.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร (Multicollinearity) ในเบื้องต้นจะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลองสมการการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Equation) เพื่อป้องกันการเกิด Multicollinearity คือการมีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 2 ตัว ซึ่งการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง อาจส่งผลให้แบบจำลองที่ใช้ในการพยากรณ์ตัวแปรตามมีความคลาดเคลื่อน ดังนั้นจึงต้องตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพื่อให้แน่ใจว่าตัวแปรอิสระสามารถคงอยู่ในแบบจำลองสมการการถดถอยเชิงพหุคูณได้ การวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระจะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (อโนทัย ตรวีนิช, 2552)

เมื่อ r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

$r < 0.20$	ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรน้อย
$0.21 < r \leq 0.40$	ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรค่อนข้างน้อย
$0.41 < r \leq 0.60$	ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปานกลาง
$0.61 < r \leq 0.80$	ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรค่อนข้างมาก
$r > 0.80$	ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมาก

3.3.3 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Panel Unit Root) เป็นกระบวนการพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะแบบอนุกรมเวลา ทั้งนี้การทดสอบแบบจำลองที่ไม่ได้คำนึงถึงความนิ่งของข้อมูลจะก่อให้เกิดปัญหาในการแปลผลที่ไม่ได้ผลจากความเป็นจริง ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ข้อมูลที่ไม่นิ่งเป็นข้อมูลที่อนุমানได้ว่า ระดับความเปลี่ยนแปลงของแต่ละช่วงเวลาแสดงผลออกมาของตัวแปรไม่ได้เกิดจากตัวปัจจัยที่เกิดขึ้นเองจากตัวแปรที่ทำการศึกษา หากแต่เกิดจากปัจจัยแทรกซ้อนอื่นที่เข้ามากระทบ

3.3.4 การวิเคราะห์การปรับตัวสู่ดุลยภาพระยะยาว (Panel Cointegration Test) ในทางทฤษฎีการทดสอบ Cointegration Effect คือ การทดสอบความคงที่ของค่าเบี่ยงเบนที่ได้จากการประมาณค่าความสัมพันธ์

เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Long-run Equilibrium Relationship) ของชุดข้อมูลอนุกรมเวลาที่ไม่คงที่ ซึ่งถ้าหากพบความสัมพันธ์แบบ Cointegration นั้นแปลว่าชุดตัวแปรหรือชุดข้อมูลดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันในระยะยาว ทำให้ไม่จำเป็นต้องกังวลปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริงที่อาจเกิดขึ้นในข้อมูลที่มีลักษณะของอนุกรมเวลา

3.3.5 การตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity Test) วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method : OLS) ในการวิเคราะห์การถดถอยนั้น จะได้ตัวประมาณที่มีสมบัติเป็นตัวประมาณเชิงเส้นที่ไม่เอนเอียงที่ดีที่สุด (Best Linear Unbiased Estimator: BLUE) กล่าวคือ เป็นตัวประมาณเชิงเส้นที่ไม่เอนเอียง และมีความแปรปรวนต่ำสุด (Gujarati, 2006) ทั้งนี้จะต้องควบคุมความคลาดเคลื่อนให้เป็นไปตามข้อตกลง พิจารณาเมื่อความคลาดเคลื่อนเกิดปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลงข้อหนึ่งในการควบคุมความคลาดเคลื่อนทำให้ตัวประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ได้ไม่มีประสิทธิภาพขาดคุณสมบัติ BLUE ทำให้ผลที่ได้บิดเบือนจากความเป็นจริง และนำไปสู่ข้อสรุปของการวิเคราะห์การถดถอยที่ผิดพลาดได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำการทดสอบสมมติฐานความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน

3.3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) เงื่อนไขข้อหนึ่งในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ กำหนดว่าค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าต้องเป็นอิสระกัน ซึ่งวิธีการตรวจสอบผู้วิจัยจะพิจารณาจากค่าสถิติ Durbin-Watson โดยถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าเข้าใกล้ 2 กล่าวคือ มีค่าอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 จะสามารถสรุปได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระกัน (Wooldridge, 2015)

3.3.7 การประมาณการแบบจำลอง ทำการประมาณการด้วยวิธี Pooled OLS Regression (Common Effect Model) และ Fixed Effect Model จากนั้นจึงทำการเลือกเอาผลการประมาณการจากวิธีที่เหมาะสม โดยการทดสอบ Redundant Fixed Effects Tests เพื่อเลือกผลการประมาณการจากแบบ Pooled OLS Regression จากนั้น จึงนำเอาผลการประมาณการจากวิธีการประมาณการที่เหมาะสมไปทดสอบ Panel Cointegration แบบ Residual Based Panel Cointegration Test ตามวิธีของ Kao (1999) เพื่อทดสอบว่าผลการประมาณการที่ได้เป็นความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวหรือไม่ หรือที่เรียกว่า Cointegration ซึ่งจะทำให้ผลการประมาณการที่ได้ไม่มีความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Regression)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ซึ่งเป็นชุดข้อมูลแบบ Balance Panel Data ประกอบไปด้วย อัตราการขยายตัวของงบประมาณจังหวัด และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

	BUDGET	GGPagri	GPPindus	Gppservice
BUDGET	1.0000000	-0.1549768	-0.1287131	-0.1604301
GGPagri	-0.1549768	1.0000000	0.14679765	0.04102198
GPPindus	-0.1287131	0.14679765	1.00000000	0.14486364
GPPservice	-0.1604301	0.04102198	0.14486364	1.00000000

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ทุกตัวในรูปของค่าสัมบูรณ์มีค่าน้อยกว่า 0.2 ซึ่งมีความหมายโดยนัยได้ว่าตัวแปรอิสระทั้งสองตัวนั้นมีความสัมพันธ์กันน้อยตามเกณฑ์ของ อโนทัย ตรีวานิช (2552)

4.2 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลหรือ Panel Unit Root test

การทดสอบ Unit Root ของข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นมีลักษณะความนิ่ง (Stationary) หรือมีลักษณะไม่นิ่ง (Non-stationary) เพื่อหลีกเลี่ยงข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ย (Mean) และความแปรปรวน (Variances) ที่ไม่คงที่ในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน สำหรับแบบจำลองที่ใช้ข้อมูลแบบ Panel Data การทดสอบ Unit Root มีวิธีที่ได้รับความนิยม เช่น 1) Levin, Lin and Chu Test และ 2) PP – Fisher Chi-square Test โดยตั้งสมมติฐานหลักว่าข้อมูลมีลักษณะเป็น Non-stationary ถ้าหากค่าคำนวณตกในช่วงปฏิเสธสมมติฐานหลักนั้นหมายความว่าข้อมูลชุดดังกล่าวมีลักษณะเป็น Stationary ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Panel Unit Root test) ของตัวแปรที่ใช้ศึกษา

Variables	Level I(0)			
	Null: Unit root (assumes common unit root process)		Null: Unit root (assumes individual unit root process)	
	Levin, Lin & Chu t*	Prob.	PP - Fisher Chi-square	Prob.
GINI	-2.60929	0.0045*	19.2597	0.0135*
BUDGET	-3.00182	0.0013*	17.3840	0.0263*
GPPagri	-7.26744	0.0000*	31.1349	0.0001*
GPPindus	-5.80522	0.0000*	23.2499	0.0031*
GPPservice	-3.27731	0.0005*	34.1285	0.0000*

* indicates that the null hypothesis is rejected at the 5% significance level.

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า จากการทดสอบด้วยวิธี Levin, Lin and Chu และ 2) PP – Fisher Chi-square ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดมีความนิ่งที่ระดับข้อมูลปกติหรือ I(0) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่จำเป็นต้องทำการทดสอบในขั้นต่อไปโดยการทำผลต่างของข้อมูลหนึ่งครั้งหรือ First Difference แล้วจึงทดสอบความนิ่งของข้อมูลอีกครั้ง ดังนั้นจึงสามารถนำข้อมูลไปสู่การประมาณค่าแบบจำลองได้

4.3 ผลการวิเคราะห์การปรับตัวสู่ดุลยภาพระยะยาว (Panel Cointegration Test)

ในการวิเคราะห์การปรับตัวสู่ดุลยภาพระยะยาว (Panel Cointegration Test) ผู้วิจัยนำเอาผลการประมาณการจากวิธีการประมาณการที่เหมาะสมไปทดสอบ Panel Cointegration แบบ Residual Based Panel Cointegration Test ตามวิธีของ Kao (1999) โดยตั้งสมมติฐานหลักว่า ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างตัวแปรในแบบจำลอง ถ้าหากค่าคำนวณตกในช่วงปฏิเสธสมมติฐานหลักนั้นหมายความว่าตัวแปรในแบบจำลองมีความความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างกัน ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การปรับตัวสู่ดุลยภาพระยะยาว (Kao Residual Cointegration Test)

Null Hypothesis: No cointegration	t-Statistic	Prob.
ADF	-2.716604	0.0033*
Residual Variance	15.97556	
HAC Variance	9.572227	

Augmented Dickey-Fuller (ADF)

Heteroskedasticity and Autocorrelation Consistent (HAC)

* indicates that the null hypothesis is rejected at the 5% significance level.

จากตารางที่ 3 พบว่า การคำนวณค่าสถิติ ADF ของ Kao (1999) มีค่าเท่ากับ -2.716604 (Prob. = 0.0033) ซึ่งค่าสถิติดังกล่าวปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่า ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างตัวแปรในแบบจำลอง แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4 ผลการตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity Test)

ในการตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity Test) ผู้วิจัยนำเอาผลการประมาณการจากวิธีการประมาณการที่เหมาะสมเพื่อตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity โดยใช้ Panel Cross-section Heteroskedasticity Test และ Panel Period Heteroskedasticity Test โดยตั้งสมมติฐานหลักว่า ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ (Homoskedasticity) ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity Test)

Panel Period Heteroskedasticity LR Test

Null Hypothesis: Residuals are homoskedasticity	Value	df	Probability
Likelihood ratio	5.637628	4	0.2279

Panel Period Heteroskedasticity LR Test

Null Hypothesis: Residuals are homoskedasticity	Value	df	Probability
Likelihood ratio	7.261493	4	0.1227

จากตารางที่ 4 พบว่า การคำนวณค่าสถิติ Likelihood ratio มีค่าเท่ากับ 5.637628 (Prob. = 0.2279) ซึ่งค่าสถิติดังกล่าวยอมรับตั้งสมมติฐานหลักกว่าที่ระบุว่า ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ (Homoskedasticity) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.5 การประมาณการแบบจำลอง

ผลการประมาณการแบบจำลองเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยอาศัย Panel Data แสดงดังตารางที่ 5 พบว่า แบบจำลอง Fixed Effect เป็นแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากการทดสอบ Redundant Fixed Effects Tests ค่าพหุคูณค่า Cross-section Chi-square ได้เท่ากับ 8.366982 (Prob. = 0.0390) แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานที่ระบุว่าแบบจำลอง Common Effect เหมาะสมกว่าแบบจำลอง Fixed Effect โดยจากการทดสอบ Panel Cointegration แบบ Kao Residual Cointegration Test ระบุว่า ผลการประมาณการที่ได้จากแบบจำลอง Fixed Effect เป็นผลการประมาณที่ระบุถึงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยความเชื่อมั่นร้อยละ 95 การคำนวณค่าสถิติ F-statistic มีค่าเท่ากับ 102.0761 (Prob. = 0.0000) ซึ่งค่าสถิติดังกล่าวปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าตัวแปรอิสระไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แสดงว่า อัตราการขยายตัวของการจัดสรรงบประมาณจังหวัดและอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ มีอิทธิพลต่อการเพิ่มหรือลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ซึ่งจากผลการประมาณการที่ได้ พบว่า ค่าสถิติ R-squared มีค่าเท่ากับ 0.978098 แสดงว่า อัตราการขยายตัวของการจัดสรรงบประมาณจังหวัดและอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ มีอิทธิพลต่อการเพิ่มหรือลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้อยู่ร้อยละ 97.81 โดยส่วนที่เหลือร้อยละ 2.19 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากผลการประมาณการ โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 2.11 จึงสามารถสรุปได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระกัน ส่งผลให้ตัวประมาณการที่ได้มีสมบัติเป็นตัวประมาณเชิงเส้นที่ไม่เอนเอียงที่ดีที่สุด (Best Linear Unbiased Estimator: BLUE) ทำให้ไม่จำเป็นต้องกังวลปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Regression) ที่อาจเกิดขึ้นในข้อมูลที่มีลักษณะของอนุกรมเวลา

ตารางที่ 5 Fixed Effects Model

Independent Variable: GINI				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	42.68267	0.200897	212.4603	0.0000*
BUDGET	0.012698	0.002854	4.449347	0.0004*
GPPagri	0.210010	0.026189	8.018902	0.0000*
GPPindus	0.410428	0.035457	11.57548	0.0000*
GPPservice	-0.284442	0.023582	-12.06164	0.0000*
Cross-section fixed (dummy variables)				
R-squared	0.978098	Mean dependent var	77.74712	
Adjusted R-squared	0.968516	S.D. Dependent var	92.52090	
F-statistic	102.0761	Durbin-Watson stat	2.110933	
Prob(F-statistic)	0.000000*			

* indicates that the null hypothesis is rejected at the 5% significance level.

จากผลการประมาณการที่ได้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของจังหวัด คือ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคบริการ (GPPservice) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -0.284442 (Prob. = 0.0000) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่อัตราการขยายตัวของการจัดสรรงบประมาณจังหวัด (Budget) อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรม (GPPagri) และอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรม (GPPindus) พบว่า เป็นปัจจัยที่ไม่มีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.012698 (Prob. = 0.0004) 0.210010 (Prob. = 0.0000) และ 0.410428 (Prob. = 0.0000) ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า การจัดสรรงบประมาณจังหวัดเป็นปัจจัยที่ไม่มีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการกระจุกตัวของงบประมาณในจังหวัดที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ เช่น จังหวัดขอนแก่น ในขณะที่จังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจขนาดเล็ก เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับงบประมาณในจำนวนที่น้อยกว่าซึ่งอาจไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ ดังแสดงในภาคผนวก ก ดังนั้นควรมีการปรับปรุงหรือทบทวนหลักเกณฑ์หรือวิธีการจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดรวมถึงการจัดทำแผนงานโครงการมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรมีการทบทวนโครงสร้างการจัดสรรงบประมาณในภาพรวม โดยเน้นการกระจายงบประมาณจากภารกิจพื้นที่ส่วนกลางและกรุงเทพมหานครไปยังภารกิจในพื้นที่จังหวัดให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด รวมถึงการส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่จังหวัดและท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การกระจายอำนาจด้านการคลังและงบประมาณให้กับหน่วยงานในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากกว่าหน่วยงานส่วนกลาง นอกจากนี้หน่วยงานส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นก็มีความเข้าใจและตระหนักถึงศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ได้มากกว่าหน่วยงานส่วนกลาง

นอกจากนี้ ผลการศึกษา พบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดอาจไม่สามารถสะท้อนความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดได้อย่างแท้จริง โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเติบโตของภาคบริการที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นลบกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของภาคบริการมีส่วนช่วยในการกระจายรายได้เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของจังหวัด รวมทั้งยังสอดคล้องกับข้อมูลผลิตภาพแรงงานรายจังหวัด สาขาบริการ 5 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาการศึกษา สาขาสุขภาพ สาขาบริการชุมชน และสาขาลูกจ้างในครัวเรือน ซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรม และสาขาอุตสาหกรรม ดังแสดงในภาคผนวก ข อย่างไรก็ตาม จำนวนแรงงานในภาคบริการยังมีสัดส่วนที่น้อยกว่าจำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ ดังแสดงในภาคผนวก ข จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มีคนเพียงส่วนน้อยที่ได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในขณะที่คนโดยส่วนใหญ่ของจังหวัดยังคงประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต ส่งผลทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านรายได้ ยังคงไม่หมดสิ้นไป

ดังนั้น การดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของจังหวัดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนผ่านโครงการด้านการศึกษา และด้านชีวิตการทำงาน เพื่อยกระดับทักษะกำลังแรงงาน ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ สนับสนุนปัจจัยแวดล้อมในการพัฒนาอาชีพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานด้านบริการของประชาชน อย่างไรก็ตาม โครงการส่วนใหญ่ที่จังหวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อ

ส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริการ การค้าและการลงทุนเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดมหกรรมและประเพณีของจังหวัด และโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงซ่อมสร้างถนน การปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ และการพัฒนาศูนย์จำหน่ายและจัดแสดงสินค้า ซึ่งโครงการดังกล่าวมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด และการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน ซึ่งยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะกำลังแรงงาน ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานด้านบริการของประชาชนโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดร้อยเอ็ดได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การบริการ การค้า และการลงทุน มีสัดส่วนร้อยละ 42.51 ของงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับการจัดสรรในปี 2562 ในขณะที่โครงการที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ เช่นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.03 ของงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับการจัดสรรในปี 2562 (สำนักงานงบประมาณ, 2562)

การเติบโตภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวกกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ผลการประมาณการดังกล่าวสอดคล้องกับสถานการณ์ของจังหวัดที่ศึกษาในแง่ที่ว่า จำนวนแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก เนื่องจากการผลิตภาคเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดที่ทำการศึกษายังคงเป็นการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมโดยพึ่งพาสภาพภูมิอากาศซึ่งมีความไม่แน่นอนสูงและยังขาดระบบชลประทานที่มีคุณภาพและครอบคลุม เกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของจังหวัดจึงได้รับผลกระทบจากผลผลิตและรายได้ที่ลดลง (Lao et al., 2019) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรมที่มีมูลค่าต่ำสุดเมื่อเทียบกับผลิตภาพแรงงานสาขาบริการและสาขาอุตสาหกรรมในช่วงปี 2552 – 2562 ดังแสดงในภาคผนวก ข ดังนั้นการดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของจังหวัดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านเศรษฐกิจ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิตภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมผ่านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้ที่ทำให้ทุกคนในสังคมได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด จึงควรมีการส่งเสริมแนวคิดเกษตรสมัยใหม่อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นการบริหารจัดการผลิตทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยการบริหารจัดการข้อมูลอย่างครบวงจร ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการทำงาน อาทิ การใช้เทคโนโลยีเกษตรแบบแม่นยำ เทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ การเก็บข้อมูลระยะไกล ซึ่งจะนำข้อมูลมาประมวลผลประกอบการตัดสินใจ รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาคือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการเกษตร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ประหยัดน้ำ ลดการใช้พลังงาน และนำไปสู่การจัดการแบบไม่เหลือทิ้งในภาคเกษตรกรรม (Zero Waste) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565)

นอกจากนี้ผลการศึกษา พบว่า การเติบโตภาคอุตสาหกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวกกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกลุ่มโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อเพิ่มศักยภาพภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงซ่อมสร้างถนน เพื่อเชื่อมโยง

แหล่งอุตสาหกรรม ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดมหาสารคามได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 36.15 ของงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับการจัดสรรในปี 2562 ในขณะที่โครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตของผู้ประกอบการ และยกระดับสินค้า OTOP SMEs และผลิตภัณฑ์ชุมชนมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.02 ของงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับการจัดสรรในปี 2562 (สำนักงานงบประมาณ, 2562) ดังนั้น ลักษณะโครงการที่จังหวัดเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพของจังหวัด ซึ่งจะเป็นการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยผลิต โดยการลงทุนชนิดนี้จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้นและระยะกลางในลักษณะการต่อยอด เช่น

1. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ การท่องเที่ยวที่สร้างมูลค่าการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว (Long Stay) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) เป็นต้น
2. การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ ได้แก่ การผลิตสารสกัดจากวัตถุดิบธรรมชาติสารออกฤทธิ์ (Active Ingredient) จากวัตถุดิบทางธรรมชาติ
3. อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่มเสริมสุขภาพ (Functional Foods) และผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Food Supplement) เป็นต้น

และควรมีการปฏิรูปอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีเดิมในการผลิต มีความสามารถและแนวโน้มในการเจริญเติบโตที่จำกัด และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมเครื่องหนัง เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมแพชชั่น โดยเพิ่มการออกแบบที่สร้างสรรค์ การออกแบบที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น เสื้อผ้า Nanotech สำหรับเล่นกีฬา เครื่องนุ่งห่มสำหรับวงการแพทย์ เครื่องนุ่งห่มที่ช่วยด้านสุขภาพ เป็นต้น การที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนา โดยต้องมีการกำหนดกรอบเทคโนโลยีหลักเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยการแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศที่มีอยู่ 2 ด้าน คือ ความหลากหลายเชิงชีวภาพ และ ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม ให้เป็นความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน โดยการเติมความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี เพื่อปรับโครงสร้างจากกลุ่มอุตสาหกรรมดั้งเดิมสู่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าและความซับซ้อนสูง (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ในส่วนที่ให้น้ำหนักการจัดสรรเฉลี่ยเท่ากันทุกจังหวัด โดยการจัดสรรงบประมาณผูกผันตามระดับการพัฒนาของจังหวัดในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาคน เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สัดส่วนคนจน ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และระดับความก้าวหน้าของคนในจังหวัด เพื่อให้เกิดการกระจายโอกาสการพัฒนาให้กับพื้นที่ที่มีระดับพัฒนาน้อยกว่า

2. ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดเพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและจัดทำข้อเสนอโครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด

3. เนื่องจากผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรมมีมูลค่าต่ำสุดเมื่อเทียบกับผลิตภาพแรงงานสาขาบริการและสาขาอุตสาหกรรม ดังนั้นควรนำแนวคิดเกษตรสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการทำการเกษตร โดยอาศัยการบริหารจัดการข้อมูลอย่างครบวงจร ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตสินค้าทางการเกษตรและเพิ่มทักษะด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกร

4. เนื่องจากโครงการที่ได้รับการจัดสรรประมาณเพื่อเพิ่มศักยภาพภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงซ่อมสร้างถนน เพื่อเชื่อมโยงแหล่งอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามการพัฒนาโครงการดังกล่าวควรมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ด้วย

5. เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่ที่จังหวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริการการค้าและการลงทุนเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดมหกรรมและประเพณีของจังหวัด และโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงซ่อมสร้างถนน การปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ และการพัฒนาศูนย์จำหน่ายและจัดแสดงสินค้า ซึ่งโครงการดังกล่าวมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด และการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน ซึ่งยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะกำลังแรงงาน ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ ดังนั้น ลักษณะโครงการที่จังหวัดเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการยกระดับพัฒนาคนในด้านการศึกษา และด้านชีวิตการทำงาน เพื่อยกระดับทักษะกำลังแรงงาน ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ สนับสนุนปัจจัยแวดล้อมในการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานด้านบริการของประชาชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนากอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). สืบค้นจาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20171114-oie.pdf>.
- กฤษณ์ รักชาติเจริญ. (2557). การจัดการบริการสาธารณะ: จากมุมมองของการพัฒนาการจัดการภาครัฐ. สืบค้นจาก <https://repository.li.mahidol.ac.th/handle/123456789/43768>.
- นลิตรา ไทยประเสริฐ. (2554). การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจโดยมาตรการทางการคลัง. ใน *โครงการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- พรชนก เทพขาม (2562). *ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และนัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย*. บทความวิชาการ, ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- พลภัทร บุราคม. (2556). *รายงานสาธารณะ ประสิทธิภาพในการจัดสรรและประสิทธิภาพระหว่างประเทศ*, สมุทรปราการ: บริษัท ดี.เค. ปรีนติ้งเวิลด์ จำกัด.
- ชัยสิทธิ์ อนุชิตวรวงศ์. (2557). การกระจายของภาระภาษีทางอ้อม, *การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม: รายงาน ฉบับ สมบูรณ์ (No. 61249)*. สืบค้นจาก https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/05/A151_Chapter11.pdf.
- สมชัย จิตสุชน. (2558). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย*. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/06/Synthesis-Report-Year-2-Inclusive-Growth.pdf>.
- สำนักงบประมาณ. (2562). *พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย*. สืบค้นจาก <https://www.bb.go.th/topic-detail.php?id=15188&mid=545&catID=1382>.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *ข้อมูลตัวชี้วัดสังคม*. สืบค้นจาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=PageSocial>.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=gross_regional.
- สำนักงานสถิติ. (2566). *ภาวะการทำงานของประชากร*. สืบค้นจาก <https://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88/%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B>

[8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3.aspx](http://www.opsmoac.go.th/songkhla-action_plan-files-451891791834).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). แผนปฏิบัติการด้านเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 – 2570. สืบค้นจาก https://www.opsmoac.go.th/songkhla-action_plan-files-451891791834.

อินทัย ตีรวานิช. (2552). สถิติธุรกิจ. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์ ขอนแก่นการพิมพ์.

Berg, A., Ostry, J. D. and Zettelmeyer, J. (2012). What makes growth sustained?. *Journal of Development Economics*, 98(2), pp.149-166.

Berry, W. D. and Lowery, D. (1984). The measurement of government size: implications for the study of government growth. *The Journal of Politics*, 46(4), pp.1193-1206.

Blanchard, O. and Perotti, R. (2002). An empirical characterization of the dynamic effects of changes in government spending and taxes on output. *The Quarterly Journal of economics*, 117(4), pp.1329-1368.

Cameron, D. R. (1978). The expansion of the public economy: A comparative analysis. *American political science review*, 72(4), pp.1243-1261.

Castelló-Climent, A. (2010). Inequality and growth in advanced economies: an empirical investigation. *The Journal of Economic Inequality*, 8, pp.293-321.

De Mello, Luiz and Dutz, M.A. (2012). *Promoting inclusive growth: Challenges and Policies*. Retrieved from: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/16948/9789264168299.pdf?sequence=1>.

Eriksson, C. (1997). Is there a trade-off between employment and growth?. *Oxford Economic Papers*, 49(1), pp.77-88.

Gujarati, D.N. (2006). *Essentials of Econometrics*. 3rd ed. Boston.Mass: Mcgraw-Hill/Irwin.

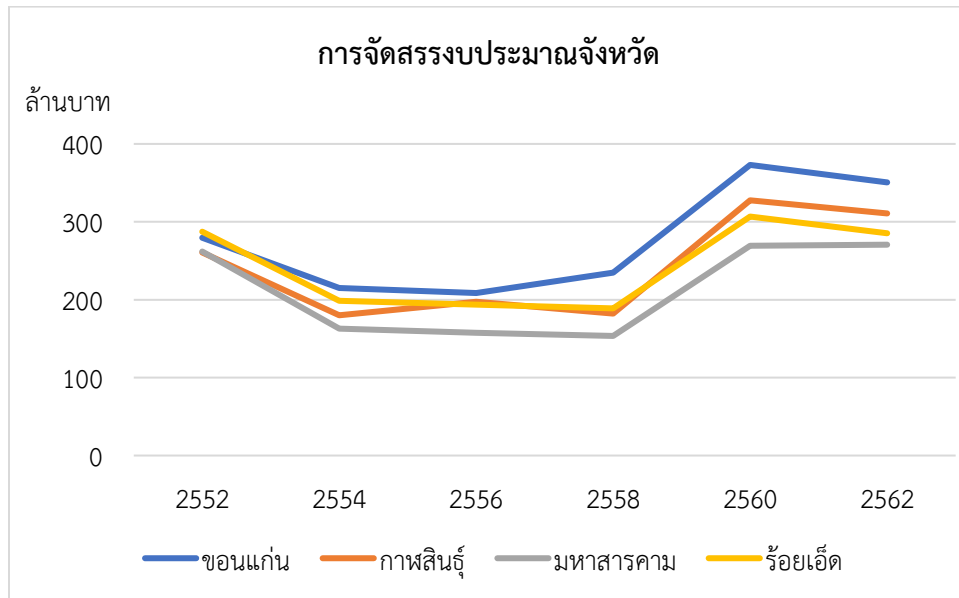
Kao, C. (1999). Spurious regression and residual-based tests for cointegration in panel data. *Journal of econometrics*, 90(1), pp.1-44.

Kuznets, S. (1955). Economic growth and income inequality. *The American Economic Review*, 45(1), pp.1-28.

Wooldridge, J. M. (2015). *Introductory econometrics: A modern approach*. 5th ed. Mason: Cengage learning.

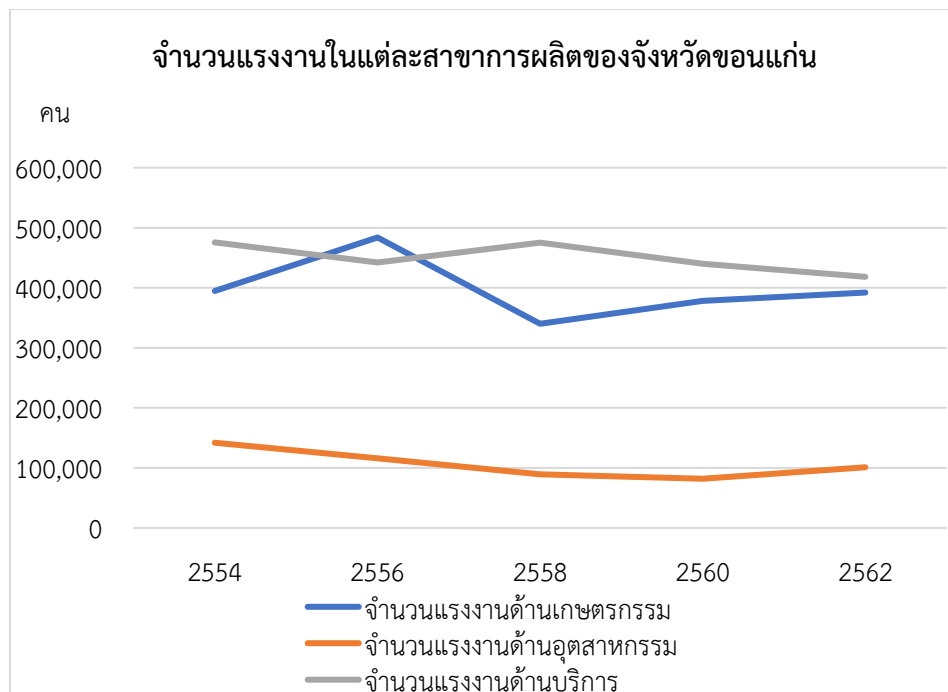
ภาคผนวก ก

การจัดสรรงบประมาณจังหวัดระหว่างปี 2552-2562

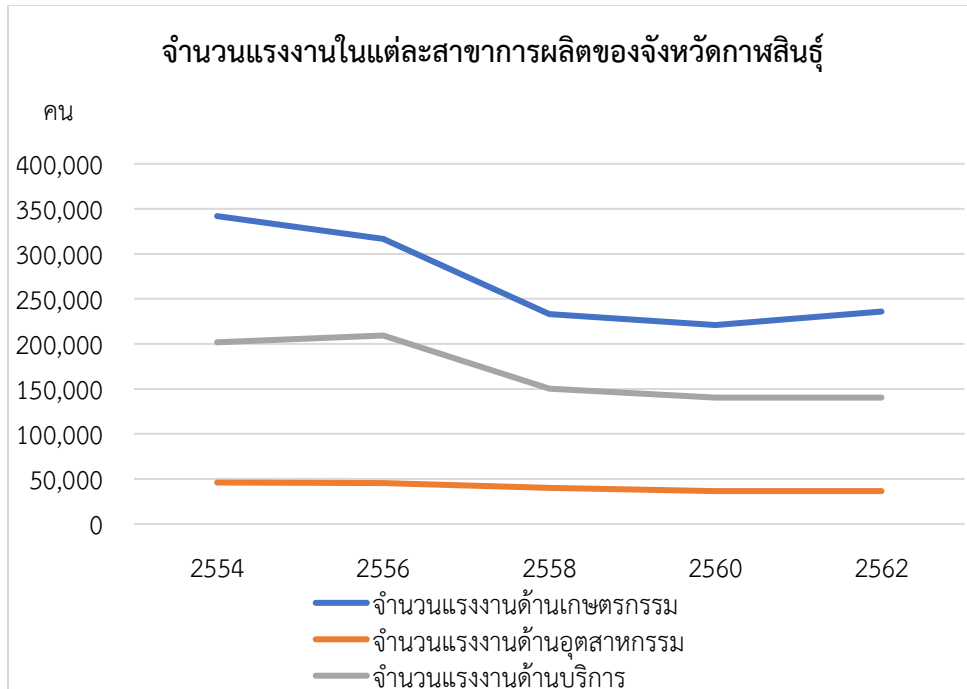

แหล่งที่มา : สำนักงบประมาณ

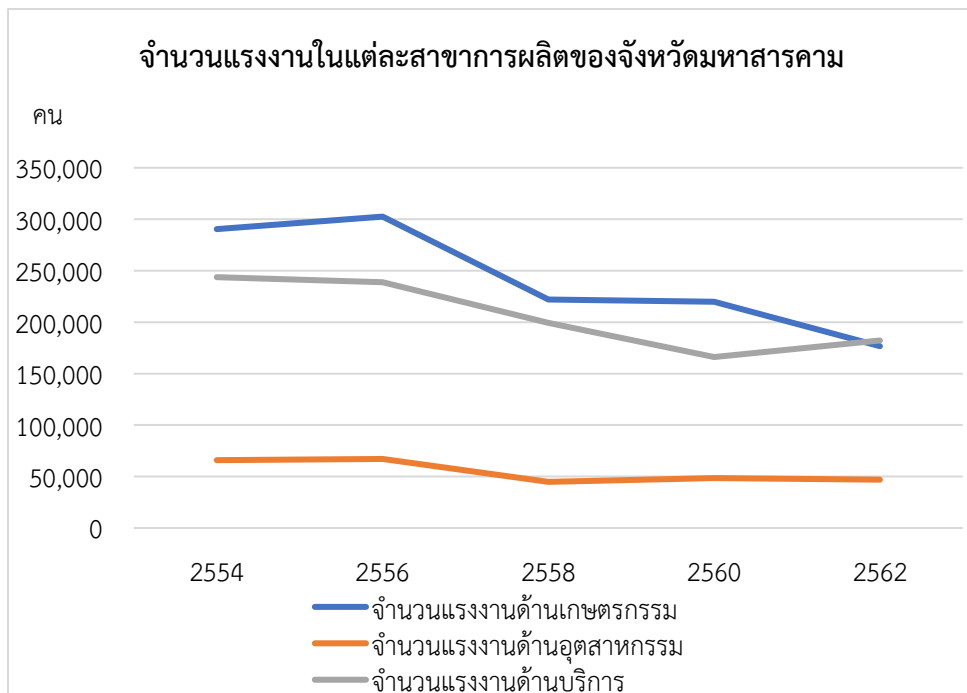
จำนวนแรงงานในแต่ละสาขาการผลิตของจังหวัดที่ทำการศึกษาระหว่างปี 2554-2562

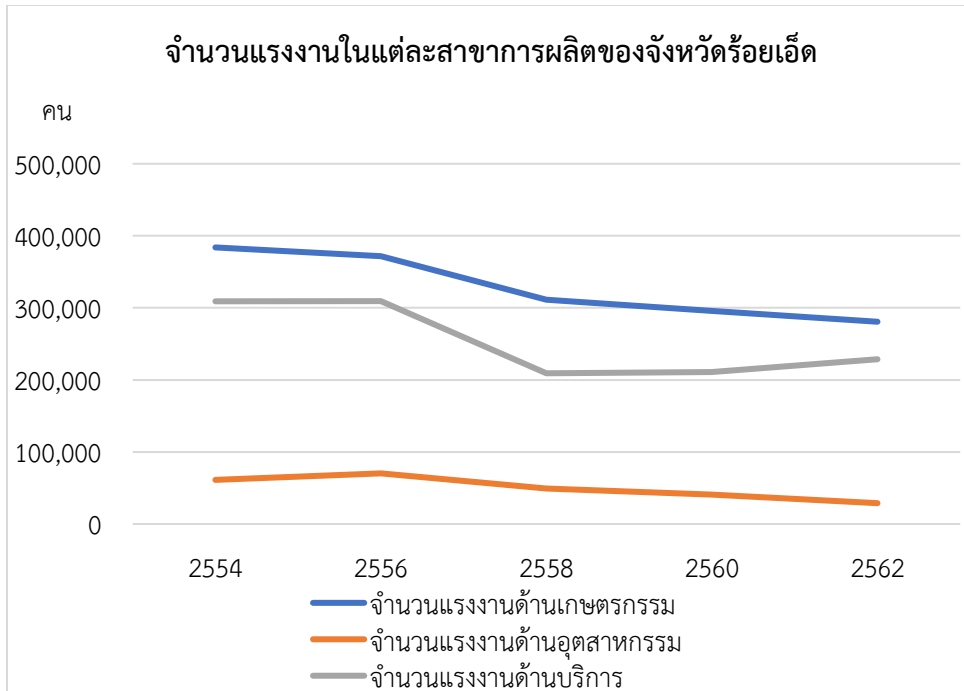
แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาคผนวก ข

ผลิตภาพแรงงานในแต่ละสาขาการผลิตของจังหวัดที่ทำการศึกษาระหว่างปี 2554 – 2562

หน่วย: บาทต่อคนต่อปี

ผลิตภาพแรงงานในแต่ละสาขาของจังหวัดขอนแก่น	ปีงบประมาณ				
	2554	2556	2558	2560	2562
ผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรม	28,605	21,601	40,747	28,538	27,489
ผลิตภาพแรงงานสาขาอุตสาหกรรม	344,924	487,486	761,777	654,537	576,191
ผลิตภาพแรงงานสาขาบริการ 5 สาขาหลัก*	556,802	741,058	1,176,672	746,909	1,054,201

แหล่งที่มา: คำนวณโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

*สาขาบริการ 5 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาการศึกษา สาขาสุภาพ สาขาบริการชุมชน และสาขาลูกจ้างในครัวเรือน

หน่วย: บาทต่อคนต่อปี

ผลิตภาพแรงงานในแต่ละสาขาของจังหวัดกาฬสินธุ์	ปีงบประมาณ				
	2554	2556	2558	2560	2562
ผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรม	17,585	17,596	37,590	29,162	29,487
ผลิตภาพแรงงานสาขาอุตสาหกรรม	92,556	111,105	159,515	144,813	195,822
ผลิตภาพแรงงานสาขาบริการ 5 สาขาหลัก*	413,723	529,276	941,760	677,733	619,193

แหล่งที่มา: คำนวณโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

*สาขาบริการ 5 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาการศึกษา สาขาสุภาพ สาขาบริการชุมชน และสาขาลูกจ้างในครัวเรือน

หน่วย: บาทต่อคนต่อปี

ผลิตภาพแรงงานในแต่ละสาขาของจังหวัดมหาสารคาม	ปีงบประมาณ				
	2554	2556	2558	2560	2562
ผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรม	19,889	16,555	32,924	25,117	29,766
ผลิตภาพแรงงานสาขาอุตสาหกรรม	46,331	50,233	105,466	86,839	102,852
ผลิตภาพแรงงานสาขาบริการ 5 สาขาหลัก*	346,186	396,773	910,616	745,977	725,849

แหล่งที่มา: คำนวณโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

*สาขาบริการ 5 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาการศึกษา สาขาสุภาพ สาขาบริการชุมชน และสาขาลูกจ้างในครัวเรือน

หน่วย: บาทต่อคนต่อปี

ผลิตภาพแรงงานในแต่ละสาขาของจังหวัดร้อยเอ็ด	ปีงบประมาณ				
	2554	2556	2558	2560	2562
ผลิตภาพแรงงานสาขาเกษตรกรรม	15,738	16,457	28,982	21,959	22,165
ผลิตภาพแรงงานสาขาอุตสาหกรรม	63,199	53,673	100,435	100,070	158,213
ผลิตภาพแรงงานสาขาบริการ 5 สาขาหลัก*	455,899	786,209	945,026	738,371	583,521

แหล่งที่มา: คำนวณโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

*สาขาบริการ 5 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาการศึกษา สาขาสุขาพ สาขาบริการชุมชน และสาขาลูกจ้างในครัวเรือน